

ИЛИНДЕН

ВЕСНИК НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“ - ТИРАНА

Јас го разбираам светот единствено како поле за културен натпревар меѓу народите - ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ

ГОДИНА XI

БРОЈ 56

ТИРАНА - АЛБАНИЈА

www.vesnik-ilinden.com

ISSN 2522-4514

НОЕМВРИ/ДЕКЕМВРИ 2022 ГОДИНА

Во овој број

Страница 2

МАКЕДОНСКОТО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“-ТИРАНА СО ОСТРА ОСУДА ЗА ДОНАЦИЈАТА НА БУГАРСКАТА АМБАСАДА ВО ОПШТИНА ПУСТЕЦ

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“-ТИРАНА, НИКОЛА ГУРЃАЈ УЧЕСТУВАШЕ ВО ВИЕНА НА 25 – ТИ СЕМИНАР НА РАБОТНАТА ГРУПА НА СЛОВЕНСКИТЕ МАЛЦИНСТВА ВО ЕВРОПА ПРИ ФУЕН

Страница 3

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“-ТИРАНА, НИКОЛА ГУРЃАЈ ОСВАРИ СРЕДИ СО ПРЕСТАВНИЦИ НА СЛОВЕНСКИТЕ МАЛЦИНСТВА ВО ЕВРОПА

Страница 4

ЧЕСТИТКА ОД МАКЕДОНСКОТО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“-ТИРАНА ПО ПОВОД 22-РИ НОЕМВРИ – ДЕНОТ НА АЛБАНСКАТА АЗБУКА

МИНИСТЕРОТ СПАСОВСКИ ВО АМБАСАДАТА ВО ТИРАНА СЕ СРЕТНА СО ПРЕСТАВНИЦИ НА МАКЕДОНСКИ ДРУШТВА ВО АЛБАНИЈА

Страница 5

ФЕДЕРАЛНАТА УНИЈА НА ЕВРОПСКИТЕ НАЦИОНАЛНОСТИ НА НЕКОЛУК ЛАЗИЦИ ЈА ОБЈАВИ РЕЗОЛУЦИЈАТА ЗА ПРАВТА НА МАКЕДОНЦИТЕ ВО АЛБАНИЈА

КОГА ДОКУМЕНТИТЕ ЗБОРУВААТ И БОГОВИТЕ МОЛЧАТ, АМА НЕ И БУГАРИТЕ

Страница 6

ОРИГИНАЛЕН ДОКУМЕНТ ОД 1946 ГОДИНА ЗА ОТВОРАЊЕ НА УЧИЛИШТЕ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК ВО КРЧИШТЕ

ВЛАДИТЕ НА МАКЕДОНИЈА И АЛБАНИЈА ПОТПИШАА 21 ДОГОВОРИ И МЕМОРАНДУМИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА БИЛАТЕРАЛНАТА СОРАБОТКА

Страница 7

АЛБАНИЈА КЕ ВРАТИ 21 ИКОНА КОИ БЕА УКРАДЕНИ ПРЕД 9 ГОДИНИ ОД МАКЕДОНИЈА

СКУЛПТОРОТ ГЕНЦИ КАДРИУ, МАКЕДОНЕЦ ОД ГОЛО БРДО ПОДГОТВУВА УМЕТНИЧКОТО ПРИКАЖУВАЊЕ НА ГЛАВНИТЕ ЛИЧНОСТИ НА МАКЕДОНИЈА

Страница 8

МАКЕДОНЦИТЕ ВО ОБЛАСТА ГОЛО БРДО СО НОВ ПАТ ОД РАДОЕШТА ДО ОСТРЕНИ

МАКЕДОНСКАТА ДРЖАВА, МАЛЦИНСТВА И ДИАСПОРА СЕ ЕДНО НАЦИОНАЛНО ТКИВО

Страница 9

КУЛТУРЕН НАСТАН ЗА РАНОТО ТВОРЕШТВО НА СТЕРЈО СПАСЕ НА УЧЕНИЦИ ОД КОРЧА И ПУСТЕЦ ВО МУЗЕЈОТ ВО ГЛОБОЧАНИ

Страница 10

КЕ СЕ РЕХАБИЛИТИРА ПАТОТ ДО ЦРКВАТА НА ОСТРОВОТ МАЛ ГРАД, КЕ СЕ САНИРА ПЛОШТАДОТ ВО СЕЛО ГЛОБОЧАНИ И ПАТОТ ДО МУЗЕЈОТ НА СПАСЕ

ВО ТИРАНА СЕ ОДРЖА ПРЕДАВАЊЕ НА ТЕМАТА „МАЛЦИНСТВАТА И КУЛТУРНАТА РАЗЛИЧНОСТ ВО ТИРАНА“

Страница 11

Е-КОНСУЛАТ НОВ ПОЛЕСЕН ПРИСТАП ДО КОНЗУЛАРНИТЕ УСЛУГИ ВО СТРАНСТВО

ПОЧИТУВАНИ МАКЕДОНЦИ И МАКЕДОНКИ, ВО ИМЕТО НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“-ТИРАНА ВИ ЧЕСТИТАМЕ СРЕЌНИ НОВОГОДИШНИ И БОЖИЌНИ ПРАЗНИЦИ

МАКЕДОНСКОТО ДРУШТВО "ИЛИНДЕН"-ТИРАНА СО ОСТРА ОСУДА ЗА ДОНАЦИЈАТА НА БУГАРСКАТА АМБАСАДА ВО ОПШТИНА ПУСТЕЦ

После завршувањето на Втората светска војна биле воспоставени добри односи меѓу југословенската и албанската држава. Врз основа на повеќе билатерални договори, во Албанија му било дозволено на македонското население да учи на мајчиниот јазик. За да се воспостави настава на македонски јазик од страна на југословенската држава биле испратени учители Македонци. Согласно билатералниот договор во однос на наставата, за издавање на решенија за именуваните учители задолжен биле Околинските началници за просвета. Така, за именуваните учители од битолскиот округ задолжен бил Илија Јанкуловски. Решенија за распределба на учители во Албанија со негов потпис добиле:

- Кире Стерјески – назначен за учител во училиштето во с. Пустец од 20 ноември 1944 година. Тој останал во училиштето до крајот на јуни 1946 година.
- Никола Марковски – назначен за учител во училиштето во с. Шулин од 20 ноември 1944 година. Тој останал во училиштето до крајот на јуни 1945 година.
- Ристо Стерјовски – назначен за учител во училиштето во с. Горица од 1 септември 1945 година. Тој останал во училиштето до крајот на јуни 1947 година.
- Томе Тодоровски – назначен за учител во училиштето во с. Туминец од 1 септември 1945 година. Тој останал во училиштето до крајот на 1947 година.
- Никола Беровски Николовски – назначен за учител во училиштето во с. Горица од 1 септември 1945 година. Тој се оженил во Албанија и останал таму до крајот на животот.

Учениците во училиштето ги изучувале наставните предмети: мајчин македонски јазик, сметање, историја, земјопис, природознание, пеење, цртање, физкултура.

Во периодот после Информбирото, македонските учители биле протерани, но изучувањето на мајчиниот македонски јазик продолжило во училиштата во преспанскиот регион. Не е тајна дека македонските деца и денес за прв пат се среќаваат во албанскиот јазик во училиште, бидејќи дома се говори на македонски јазик. Ваквата вековна состојба никако не им одговара на сонувачите на санстефанскиот сон за Голема Бугарија. Затоа тие почнаа интензивен атак врз Македонците во Албанија за тие да се одродуваат и да се пишуваат Бугари.

Во тоа донекаде им успева бидејќи со текот на годините гледаме дека има лица кои со плукаат на мајчиното млеко и се задојуваат со бугарски отрови. Тие се и оние изроди од македонските предци кои најмногу помагаат во „наоѓањето на нови Бугари“ во Албања. Тие исти изроди, кои за жал, со лаги, прикривање и измама на македонското население, успеаја да ја добијат нивната доверба и да влезат во раководните структури на единствената македонска општина во Албанија, Општина Пустец. Токму таму и токму во селата кои погоре ги спомнавме, днине била во „добродетелска посета“ бугарска делегација. Така „за доброто на Бугарчињата“ делегацијата во придружба на изродите и плукачите по сопствената македонска крв, подарила неколку столчиња и бугарски книги. Секако, сето тоа придружено со помпезни изјави за јавноста и објави на официјалните интернет страна на бугарското Министерство за надворешни работи. Во оваа прилика, Македонското друштво „Илинден“-Тирана се заблагодарува на сите досегашни и идни дарители за подарените бугарски книги, кои во овие зимски месеци ќе бидат добредојден материјал за потпалување на домашните печки во македонските куќи. Исто така, ја користиме приликава да ги потсетиме македонските владини и невладини претставници кои ги „посетуваат“ Македонците во Албанија да не парадираат пред нив туку да преземат конкретни чекори за искоренување на бугарскиот крлеж од македонското ткиво во Албанија.

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО "ИЛИНДЕН"-ТИРАНА, НИКОЛА ЃУРЃАЈ УЧЕСТУВАШЕ ВО ВИЕНА НА 25 – ТИ СЕМИНАР НА РАБОТНАТА ГРУПА НА СЛОВЕНСКИТЕ МАЛЦИНСТВА ВО ЕВРОПА ПРИ ФУЕН

Претседателот на Македонско друштво „Илинден“-Тирана, Никола Ѓурѓај учестваше во Виена на 25 – ти семинар на работната група на словенските малцинства во Европа при ФУЕН од 17 до 20 ноември 2022 година во Виена, Австрија. Организатор на семинарот беше Федералната унија на европските националности (ФУЕН) во соработка со Хрватскиот центар за култура, образование и политика (Хрватски центар) и Хрватското културно друштво во Бургенланд (ХКД), како и со Хрватски академски клуб. Покрај другите, во работа на семинарот учестваше и претседателот на Македонско друштво „Илинден“-Тирана, Никола Ѓурѓај. Македонското друштво „Илинден“-Тирана како членка на ФУЕН, истовремено е и дел на работната група на словенските малцинства во Европа (АГСМ) при ФУЕН. На овој семинар од страна

на претседателот на Македонско друштво “Илинден”-Тирана Никола Ѓурѓај беше презентираан “Положбата на Македонците во Албанија и положбата на Македонско друштво “Илинден”-Тирана и проблемите што ги застегат Македонците во Република Албанија.

Еден од најважните моменти на програмата е размената со членовите на австрискиот парламент на 18 ноември во Хофбург, на која беа поканети сите пратеници на етничките групи. Фокусот беше ставен на заштитата на етничките групи во Австрија, европската и меѓународната димензија, како и двојазичните образовни модели и примерите на најдобри практики од малцинскиот училишен систем.

Настанот се организира во соработка со Клубот на пратеници на зелените. Потоа, учесниците го истражуваат граничниот триаголник Австрија/Словачка/Унгарија во посета на Нојдорф/Ново Село, Австрија, Безенје/Бизоња, Унгарија и Чуново, Словачка. Наредниот ден на дневен ред беше темата „Етничките групи во метропола/надвор од нивната населба“. Како може таму да се имплементираат правата на етничките групи? Што е со зачувувањето на јазикот, образованието и малцинските медиуми? Овие прашања ќе се испитаат користејќи го примерот на Бургенландските Хрвати во Виена/Беч. Поканети беа претставници од малцинскиот училишен систем, печатот и културните здруженија.

Главната компонента на семинарот на работната група на словенските малцинства во Европа (АГСМ) и оваа година беше извештаите за моменталната состојба на словенските малцинства во Европа и нивната дискусија, размената за минатите и идните активности на работната група ја изгласа и нов Претседател на работната група на словенските малцинства во Европа (АГСМ) д-р Ангелика Млинар. Во склоп на семинарот беше доделена културната награда „Метрон“. Културна награда „Метрон“, која Хрватскиот центар ја доделува од 2008 година на личности кои дале посебен придонес за малцинството. Оваа година наградата постхумно му беше доделена на хрватот од Молизе, Италија Антонио Самартино, под покровителство на работната група на словенските малцинства во Европа (АГСМ). На семинарот присуствува 52 преставни од организации членки на работната група на словенските малцинства во Европа (АГСМ) при ФУЕН од дванаесет Европски земји.

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО “ИЛИНДЕН”-ТИРАНА, НИКОЛА ЃУРЃАЈ ОСВАРИ СРЕДБИ СО ПРЕСТАВНИЦИ НА СЛОВЕНСКИТЕ МАЛЦИНСТВА ВО ЕВРОПА

Претседател на работната група на словенските малцинства во Европа (АГСМ) д-р Ангелика Млинар, Словенка во Австрија, поранешна министерка одговорена за развој, стратешки проекти и кохезија во Словенија, поранешна европратеник 2014/2019 година, поранешна член на Националниот совет на Австрија 2013/2014 година, поранешна потпретседател на ФУЕН 2019-2022

Претседателот на македонското друштво “Илинден”-Тирана, Никола Ѓурѓај за време на 25-тиот семинар на работната група на словенските малцинства во Европа при ФУЕН, што се одржа од 17 до 20 ноември 2022 година во Виена, Австрија, најголемиот собир на словенските малцинства во Европа. На семинарот присуствува 52 преставни од организации членки на работната група на словенските малцинства во Европа (АГСМ) при ФУЕН од дванаесет Европски земји. Покрај другите, во неговата работа учествуваше и претседателот на Македонско друштво “Илинден”-Тирана, Никола Ѓурѓај. Она што беше исклучително позитивно за Македонците во Република Албанија беше фактот дека се презентира “Положбата на Македонците во Албанија и положбата на Македонско друштво “Илинден”-Тирана и проблемите што ги застегат Македонците во Република Албанија за по широка јавност. Претседателот на Македонско друштво “Илинден”-Тирана, Никола Ѓурѓај за време на семинарот освари средби со д-р Ангелика Млинар, Словенка во Австрија, Претседател на работната група на словенските малцинства во Европа (АГСМ), поранешна министерка одговорена за развој, стратешки проекти и кохезија во Словенија, поранешна европратеник 2014/2019 година, поранешна член на Националниот совет на Австрија 2013/2014 година, поранешна потпретседател на ФУЕН

2019-2022, во Австрискиот Парламент со пратеничката на Партијата на зелените, г-ѓа Олга Voglauer, Словенка во Австрија, со Евгенија Нацулиду, преставник на организација „Крсте Мисирков (Движење за промоција на македонскиот мајчин јазик)“ на македонското малцинство во Република Грција, Маринко Цулафиц, претседател на Заедницата на Црногорците во Република Албанија.

Претседател на работната група на словенските малцинства во Европа (АГСМ) д-р Ангелика Млинар, Словенка во Австрија, поранешна министерка одговорена за развој, стратешки проекти и кохезија во Словенија, поранешна европратеник 2014/2019 година, поранешна член на Националниот совет на Австрија 2013/2014 година, поранешна потпретседател на ФУЕН 2019-2022 Македонското друштво “Илинден”-Тирана, Ви го честита 22-ри Ноември – Денот на Албанската азбука, делегатите на Битолскиот

Во Австрискиот Парламент со пратеничката на Партијата на зелените, г-ѓа Олга Воглауер, Словенка во Австрија

Евгенија Нацулиду, Македонка од Егејска Македонија претставник на организација „Крсте Мисирков - Движење за промоција на македонскиот мајчин јазик“ на македонското малцинство во Република Грција

Маринко Цулафиц, претседател на Црногорската заедница во Република Албанија

ЧЕСТИТКА ОД МАКЕДОНСКОТО ДРУШТВО "ИЛИНДЕН"-ТИРАНА ПО ПОВОД 22-РИ НОЕМВРИ – ДЕНОТ НА АЛБАНСКАТА АЗБУКА

ALFABETI I GJUHËS SHQIPE			
A a	G g	N n	T t
B b	Gj gj	Nj nj	Th th
C c	H h	O o	U u
Ç ç	I i	P p	V v
D d	J j	Q q	X x
Dh dh	K k	R r	Xh xh
E e	L l	Rr rr	Y y
Ë ë	Li ll	S s	Z z
F f	M m	Sh sh	Zh zh

Македонското друштво "Илинден"-Тирана, Ви го честита 22-ри Ноември – Денот на Албанската азбука, делегатите на Битолскиот конгрес во 1908 година донеле одлуки за унифицирање на Албанската азбука.

МИНИСТЕРОТ СПАСОВСКИ ВО АМБАСАДАТА ВО ТИРАНА СЕ СРЕТНА СО ПРЕТСТАВНИЦИ НА МАКЕДОНСКИ ДРУШТВА ВО АЛБАНИЈА

Министерот за внатрешни работи Оливер Спасовски го искористи работниот престој во Тирана, каде учествуваше на двете пленарни сесии предвидени за првиот ден посветен на областа Внатрешни работи од годишниот Министерски форум ЕУ-Западен Балкан, и во просториите на Амбасадата на Македонија оствари средба со претставници на друштвата на македонско национално малцинство во Република Албанија. На средба беа претставници од македонските друштва "Сонце", "Илинден", "Мир", како и претседателот на македонската Алијанса за европска интеграција Васил Стерјовски, ги претставија нивните идеи и размислувања околу предизвиците со кои се соочуваат во Република Албанија. Министерот Спасовски, согласно веќе

воспоставената практика за време на работните престоји во странство да остварува средби со нашите исселеници, подвлече дека целта на ваквите средби е да се иницираат и забрзаат веќе отпочнатите активности за подобрување на условите на нашите граѓани во државите во кои живеат. Македонците од Голо Брдо изрази интерес за изнаоѓање начин за продолжување на работното време на Граничниот премин Џешиште – Требиште, кој е од локален карактер и не работи постојано, со што во голема мерка би се подобриле условите за живот на локалното население, изразувајќи благодарност за веќе решениот проблем со електрична енергија на истиот граничен премин. Министерот Спасовски најави дека заедничката седница на Владите на Република Македонија и Република Албанија, која ќе се одржи кон средината на овој месец во Скопје претставува можност за иницирање на решенија за предизвиците на македонската заедница во Албанија, а притоа ги образложи и придобивките кои ќе ги овозможи Отворен Балкан со понатамошна реализација на предвидените активности.

ФЕДЕРАЛНАТА УНИЈА НА ЕВРОПСКИТЕ НАЦИОНАЛНОСТИ НА НЕКОЛКУ ЈАЗИЦИ ЈА ОБЈАВИ РЕЗОЛУЦИЈАТА ЗА ПРАВТА НА МАКЕДОНЦИТЕ ВО АЛБАНИЈА

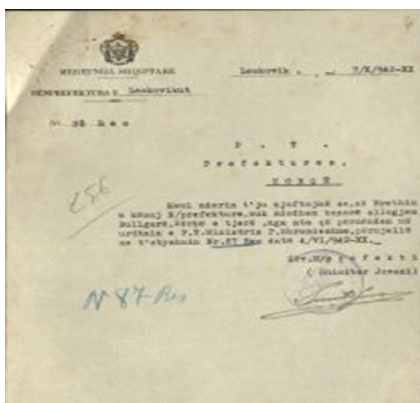
МАКЕДОНСКО ДРУШТВО "ИЛИНДЕН"-ТИРАНА ПЕТИ ГОДИН ЧЛЕН НА ФЕДЕРАЛНАТА УНИЈА НА ЕВРОПСКИТЕ НАЦИОНАЛНОСТИ
 SHKOLLATA MAKEDONASE "ILINDEN"-TIRANE PESTE VJET ANETARE E UNIONIT FEDERALIV TE NACIONALITETEVE EUROPAJNE (FUEN)
 MACEDONIAN ASSOCIATION "ILINDEN"-TIRANA FIVE YEAR MEMBER OF THE FEDERAL UNION OF EUROPEAN NATIONALITIES

Федералната унија на европските националности (ФУЕН), ја објави Резолуцијата со која се поддржуваат Македонците во Албанија во барањата за надминување на проблемите со кои се соочуваат. Резолуцијата беше предложена од Македонското друштво "Илинден"-Тирана и едногласно усвоена на 66-от Конгрес што се одржува од 29 септември до први октомври во Берлин, Сојузна Република Германија.

Во документот објавен на англиски, германски и руски јазик, ФУЕН ја поздравува одлуката на Собранието на Република Албанија за формирање специјална парламентарна комисија за административно-територијални реформи и бара од

комисијата да го поддржи формирањето за формирање општини Голо Брдо и Гора. Во областа Голо Брдо, претходно постоечките општини сега административни единици, Требиште и Острени се дел од општина Булџица, додека Стеблево е дел од општината Либражд. Во областа Гора, административните единици, Шиштавец и Запот се дел од општина Кукс. Областите Голо Брдо и Гора се населена со македонско национално малцинство и има посебни карактеристики. Со формирањето на општините Голо Брдо и Гора ќе се заштити етничкиот, јазичниот, културниот и верскиот идентитет на македонското национално малцинство на овие простори. Истовремено, ќе се зајакне економијата на жителите и ќе се овозможи развој на двете областите, стои во документот. Исто така ФУЕН ја повикува Владата на Република Албанија да го почитува Законот за малцинства, донесен на 13 октомври 2017 година и да донесе пропис предвиден во овој закон, со оглед на тоа што поминаа пет години од донесувањето на Законот за националните малцинства а до сега не е ништо направено. Го повикува владиниот комесар за заштита од дискриминација да работи на конкретно спроведување на сите прописи од Законот за малцинствата во Албанија а од Владата да го прогласи 21 мај – Светски ден на културната различност за дијалог и развој, за национален празник – Ден на националните малцинства во Република Албанија- изјави за Македонски весник "Илинден", Никола Ѓурѓај, претседател на друштвото "Илинден". Додава дека, според одлуката донесена на Конгресот, ФУЕН Резолуцијата ќе ја достави до Владата на Република Албанија, шефот на државата, парламентот, комитетот за национални малцинства, комесарот за заштита од дискриминација, амбасади и меѓународните институции. Македонско друштво "Илинден"-Тирана е рамноправен член на ФУЕН од средината на мај 2015 година и стана прво друштво на Македонци надвор од матичната држава во Европа, кое е рамноправен член, со право на глас. Тоа е редовен учесник на Конгресите на унијата. Линк: https://fuen.org/assets/upload/editor/docs/doc_m8FnA9r5_Resolutions_2022_EN_Q.pdf

КОГА ДОКУМЕНТИТЕ ЗБОРУВААТ И БОГОВИТЕ МОЛЧАТ, АМА НЕ И БУГАРИТЕ

Извор: Генерална дирекција на архиви на Албанија

Кога зборуваме за атакот кој со децении го прави Бугарија врз Македонците во Албанија со цел тие да се изјаснуваат за Бугари, а во интерес на вистината треба да посочиме дека бројни Македонци во Албанија оставиле свои сведоштва. Од нив многу јасно се гледа дека тие никогаш и никаде не пишувале дека се Бугари. Напротив, многу јасно сведочат за нивното македонско национално чувство. Во оваа прилика ќе наведеме податок кој говори многу за положбата на Македонците во различните временски периоди. Кај Ѓуре Дума во книгата „Мала Преспа“ објавена во Скопје во 2005 година на стр. 72 пишува: „До 1930 година, во размената на писмата меѓу пеќалбарите и домашните се пишувало на македонски јазик, но со грчки букви, а од 1930 до 1945 година, писмата се пишувале на македонски јазик, но со албански букви“. Ова доволно говори дека во периодот меѓу 1930 и 1945 година, Македонците во Албанија воопшто не го употребувале бугарскиот јазик. Ниту букви.

За непостоење на Бугари во јужниот дел на Албанија говорат и податоците во документите. Документите се многу, а дел од нив се наоѓаат во Drejtoria e Përgjithshme e Arkivave во Тирана, Република Албанија. Така, еден официјален документ од албанскиот архив потврдува дека немало Бугари во префектурата Корча во 1942 година. Документот гласи: Кралство Албанско Лесковик 7/10/942XX

Потпрефектура Лесковик бр. 28

Рез П.Т Префектура Корча

Имаме чест да ве информираме дека, во околината на оваа под/префектура, нема Бугари, Срби алогени жители, од споменатите во наредбата на МВР на П.Т, придружувани од тогашниот бр. 87 Ред од 4/6/942ХХ.

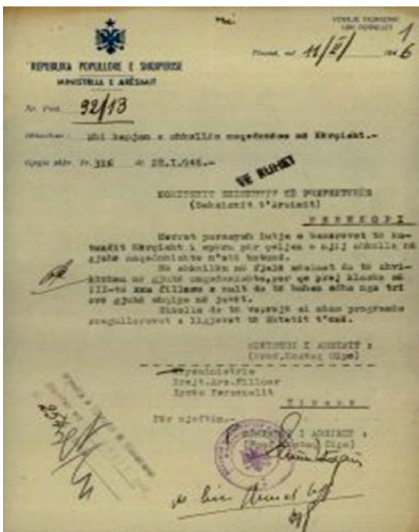
Заменик префект

Дмитер Јовани

Се разбира, овој и ваквите документи, како и сведоштвата на Македонците од Албанија не значат ништо за Бугарите, кои со фалсификати и од позиција на членка на ЕУ, успеа со уцени кај албанската власт да издејствува да се измисли непостојечко бугарско малцинство во Албанија.

Никола Ѓурѓај

ОРИГИНАЛЕН ДОКУМЕНТ ОД 1946 ГОДИНА ЗА ОТВОРАЊЕ НА УЧИЛИШТЕ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК ВО КРЧИШТЕ

Извор: Генерална дирекција на архиви на Албанија

Оригинален документ за отворање на училиште на македонски јазик во пограничното село Горно Крчишта, округ Пешкопеја, е еден од многуте документи за постоењето на Македонците во овој дел на Албанија, што го објавува Никола Ѓурѓај, претседател на македонското друштво "Илинден" -Тирана.

Според него во докуменотот со датум од 11 февруари 1946 година стои дека министерството за образование дозволува настава на македонски јазик, по барање на жителите од ова село, што е „силен доказ дека во овој дел на земјата живеат единствено Македонци“.

Народна Република Албанија
Министерство за образование

Смрт на фашизмот Слобода на народот

Протокол бр. 92/13 Тирана, 11.02.1946 година

Предмет: Отворање на училиште на македонски јазик во Крчиште бр. 316 од 28.01.1946 година

Комитетот во округот Пешкопеја, секција за образование. Земено е предвид барањето на селаните од село Горно Крчиште за отворање на училиште на македонски јазик. Во училиштето ќе се учи само на македонски до трето одделение, а во погорните класови ќе се држат и три часови албански јазик. Училиштето ќе функционира според законите во Албанија.

Министер за образование

Проф. Костаќ Ципо

Селата Горно и Долно Крчишта, Ербеле и уште неколку села припаѓаат на областа Долно Поле, понасевер од Голо Брдо, округ Пешкопеја, кои порано биле населени само со Македонци и учеле на македонски. Голем бил бројот на Македонците што живееле и во градот Пешкопеја.

Никола Ѓурѓај

ВЛАДИТЕ НА МАКЕДОНИЈА И АЛБАНИЈА ПОТПИШАА 21 ДОГОВОРИ И МЕМОРАНДУМИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА БИЛАТЕРАЛНАТА СОРАБОТКА

Во рамки на денешната меѓувладина седница на Македонија и Албанија, ресорните министерства од двете влади потпишаа договори и меморандуми кои се однесуваат на повеќе области. На потпишувањето присуствуваа премиерот на Македонија Димитар Ковачевски и премиерот на Албанија Еди Рама. Премиерите посочија дека ваквите договори и меморандуми уште повеќе ја зацврстуваат соработката на двете земји и нудат можност за зближување, зајакнување и обезбедување безбедна иднина за граѓаните на двете земји. Договорите и меморандумите се однесуваат на соработка во делот на евроинтегративниот процес, одбрана, безбедност, инфраструктура, енергетика, култура, борба против

меѓународен криминал, железничко поврзување на двете држави, стандардизација на услугите во сферата на дигиталната технологија, меѓународен воден транспорт во Охридското Езеро, за соработка во областа на јавните финансии, развој на претприемништво и друго. Договори и меморандуми со министерствата од Владата на Албанија потпишаа Секретаријатот за европски прашања, Министерството за одбрана, Министерството за внатрешни работи, Министерството за образование и наука, Министерството за труд и социјална политика, Министерството за информатичко општество и администрација, Министерството за транспорт и врски, Министерството за финансии, Министерството за економија, Министерството за здравство, Министерството за култура и Министерството за надворешни работи.

АЛБАНИЈА ЌЕ ВРАТИ 21 ИКОНА КОИ БЕА УКРАДЕНИ ПРЕД 9 ГОДИНИ ОД МАКЕДОНИЈА

Украдените икони од струшко пронајдени во Албанија по девет години се враќаат во земјава. Заврши процесот на реституција со кој 21 вредна икона и црковни артефакти однесени при крајби до крајот на годинава ќе бидат вратени во црквите во селата Радожда, Буринец и Селце. Албанската полиција ги пронајде во Тирана во 2013 и оттогаш се чуваа на безбедно во два музеја во Тирана. „Тие сè уште не се вратени, но процесот е во една финална фаза. Иконите кои пред скоро десет години се најдени во Албанија, ги идентификувавме и тој процес на реституција и правно веќе е регулиран и затворен. Се надевам дека до крајот на годината тие 21 икона ќе ги вратиме во Македонија“, вели Сашо Цветкоски

од Истражувачкиот центар за културно наследство при МАНУ. Државата започна и втора постапка за враќање на 40 украдени икони од земјава кои албанската полиција во април годинава ги заплени во Тирана.

„За вториот процес кој ќе се отвори понатака за кој најверојатно треба да помине одреден период е значајно тоа што ние веќе ги имаме сознанијата и сме во постојана комуникација со колегите во Албанија, ги следиме сите нивни процеси. Тоа е еден многу сложен и деликатен, комплексен систем на откривање, детектирање, пронаоѓање, идентификација и дури потоа подготвување и правно регулирање. Со враќањето на првите 20 икони ние првпат го остваруваме тој процес на реституција во оваа современа историја на Македонија“ додава Цветкоски. Во првата група на икони за кои е завршен процесот на реституција се 13 икони од струшко повеќето изработени од Дичо Зограф и осум од пределите на Преспанскиот крај кои се од една целина која припаѓа на анонимна зоографска работилница од средината на 19. век. Од Струшко-дебарскиот крај украдени се над 1000 икони и црковни артефакти. Од нив само 60-тина се пронајдени, а останатите се претпоставува дека завршиле на црните пазари во Европа. После пустошењето на црквите од 2010 до 2013, вредните икони во земјава се чуваат во строга тајност поделени во три безбедни депоа, па крадците најчесто одземаат само пари од црковните храмови.

СКУЛПТОРОТ ГЕНЦИ КАДРИУ, МАКЕДОНЕЦ ОД ГОЛО БРДО ПОДГОТВУВА УМЕТНИЧКОТО ПРИКАЖУВАЊЕ НА ГЛАВНИТЕ ЛИЧНОСТИ НА МАКЕДОНИЈА

Дниве сме сведоци на активностите околу еден исклучителен настан од културата, кој за нас, како Македонци во Албанија има особено значење. Станува збор за подготовките за презентација на делата на дипломираниот скулптор Генци Кадриу, чие потекло е од с. Требиште во областа Голо Брдо во Албанија. Своето високо образование го завршува на Академијата за ликовни уметности во Тирана, во 1990 година, а денес живее и твори во Фиер. Во интервју во врска со процесот на изработка, кој траел речиси две години, како и начинот на избор на мотивите за делата, авторот, покрај другото изјави дека подготвува уметничкото прикажување на главните личности на Македонија. Изборот, скулпторот го правел врз основа на историски материјал, но и со анализи направени со пребарување на интернет за изборот на портрети кои ги моделира во глина. Академскиот скулптор Кадриу во интервјуто ја

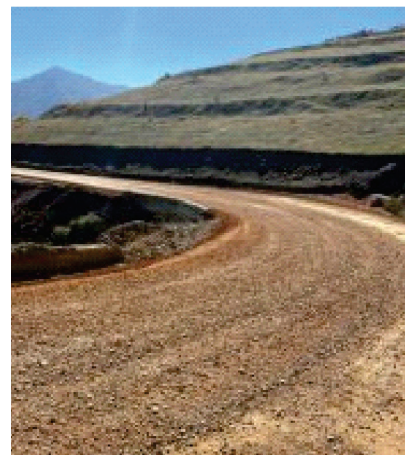
искажува неговата посветеност на јазичното и културното наследство на неговото семејство, кое го вградува во како дел од комплементарно уметничко дело. Тоа треба да биде континуитет со останатите релјефи што досега ги реализирал. Воедно, новата поставка треба да биде и рефлексивна на неговата посветеност на социјалните прашања, каде уметноста и културата ги обединуваат луѓето и народите.

Кадруи за проектот ќе рече дека го подготвува „како желба да реализирам пластична искреност дел-формативец на мојот талент, (моделирање на форми, каде око то гледа, глина, свежина, форма, слика, луѓе, патување во праисторијата, антиката и модерниот стил), поставен на план рамен за да

даде модерно визуелно естетско задоволство. И по оваа работа, некои погледи на техничките процеси. Употреба на силикон, ново искуство и искуство, но неопходни за копирање на деталите на минијатурите и постигнување на вистински резултат, Позитивната во Allci Relief 230 cm широк x 130 cm висина. (објаснување, бидејќи колку што можам да видам во еден пост не се објавуваат повеќе од 80 фотографии, ги реобјавувам според сликите моделираните портрети)“ Македонското друштво “Илинден”-Тирана ја поздравува работата на академскиот скулптор Генци Кадриу, со искрена желба авторот да ги реализира своите замисли, а публиката во Албанија и светот да ги погледнат неговите скулптури на лица и настани од историјата на Македонија. Воедно му посакуваме многу здравје и успеси на личен и професионален план.

МАКЕДОНЦИТЕ ВО ОБЛАСТА ГОЛО БРДО СО НОВ ПАТ ОД РАДОЕШТА ДО ОСТРЕНИ

Македонците во областа Голо Брдо со нов пат од Радоешта до Острени се користи од жителите на областа Голо Брдо, финансирањето доаѓа од Општина Булџица во рамките на рехабилитација на приоритетните патишта во општината, овој пат кој со години е повеќе од амортизиран од утре ќе почне да се асфалтира со што максимално ќе се олесни движењето на жителите и возилата во областа Голо Брдо. Во таа прилика, градоначалникот Лефтер Ала истакна дека со ова инвестиција ќе се подобри патна инфраструктура за жителите од во областа Голо Брдо. Ваквата инвестиција е исклучително важно за жителите на голобрдските села бидејќи многу малку има било каква активност во областа Голо Брдо. Во блиското минато овој дел од областа Голо Брдо беше Општина Острени, но таа беше укината со носењето на последниот Законот за територијална поделба во Република Албанија. Тогаш беа целосно запрени сите вложувања на албанската држава во овој дел, каде живее македонско население. Поради тоа, секоја најава и активност во насока на подобрување на животот на Македонците во во областа Голо Брдо е добредојдена.

МАКЕДОНСКАТА ДРЖАВА, МАЛЦИНСТВА И ДИЈАСПОРА СЕ ЕДНО НАЦИОНАЛНО ТКИВО

Доколку се земат предвид постојаните негирања на македонскиот идентитет и јазик од страна на Софија, како и обидите за создавање вештачко бугарско малцинство во земјите што ја опкружуваат Македонија, очигледна е потребата од координација на македонската нација, без разлика на местото на живеење, нагласуваат експертите.

Македонската држава, малцинства и дијаспора се едно национално ткиво. Експертите и познавачите на состојбите посочуваат дека како да постои одредена неусогласеност помеѓу активностите на Македонија како матична држава, македонските национални малцинства во соседните држави и дијаспората низ светот. Непостоењето на доволна усогласеност за одредени суштински прашања што ја засегаат целата македонска нација може да предизвикува антагонизам помеѓу македонскиот народ што живее во матичната држава, македонските малцинства и дијаспората. Од една страна, македонските малцинства од околните држави посочуваат дека ја немаат поддршката на матичната држава, а од друга страна дијаспората нагласува дека македонската држава многу ретко ги зема предвид нивните ставови за прашањата од национален интерес. Експертите нагласуваат дека во овој момент најмалку ни си потребни поделби, особено ако се земат предвид постојаните негирања на македонскиот идентитет и јазик. И покрај пројавениот антагонизам, претставниците на малцинствата и дијаспората се согласни дека соработката мора да се продлабочи, нагласувајќи дека Македонија како држава мора да ги земе предвид нивните барања и потреби. Истовремено се нагласува потребата од пошироки консултации

на македонската држава со Македонците низ целиот свет за суштински и значајни прашања што се однесуваат на македонските национални интереси, особено потребата од поширока координација помеѓу македонската држава, македонските национални малцинства и дијаспората, за заштита на националните интереси. Доколку се земат предвид постојаните негирања на македонскиот идентитет и јазик од страна на Софија, како и обидите за создавање вештачко бугарско малцинство во земјите што ја опкружуваат Македонија, експертите нагласуваат дека е очигледна потребата од координација на македонската нација, без разлика на местото на живеење. Неколкупати досега претставниците на македонските малцинства во околните држави ја нагласија потребата од поддршка и помош за остварувањето на малцинските и човековите права.

Но тие нагласуваат дека помошта што пристигнува од македонската држава не е доволна и финансиски најмногу се помагани од македонската дијаспора што живее во Канада, Австралија и Швајцарија. За потребата од координација и усогласеност помеѓу матичната држава и Македонците што живеат во околните држави или подалеку беше посочено неколкупати досега. Македонското национално малцинство треба да биде голем приоритет на македонската влада, државните институции и приватните компании, како и на целата македонска нација. Македонската држава е столбот на македонското национално малцинство и македонското национално малцинство е столбот на македонската држава – вели Никола Ѓурѓај, претседател на македонското друштво “Илинден”-Тирана. Македонците што живеат надвор од границите, вклучувајќи ги и малцинствата и дијаспората, не се секаде со исти сили, но важноста на сите е еднаква. Душан Јаневски, претставник на Македонскиот светски конгрес во Србија, вели дека сме еден народ и мора да има солидарност ако целта е зачувување на татковината и дијаспората. Јаневски исто така ја нагласува потребата од засилувањето на напорите на македонската држава за унапредување на македонските национални права во соседните држави. Дијаспората ја гледам како една целина кога е во прашање етносот, но сè друго не е исто. И ние од околните земји сме иселеници (дијаспора). Ние не сме во иста положба со македонската дијаспора што живее во прекуокеанските држави, која е финансиска независна. Ние ги немаме истите можности како и македонската дијаспора. Осудени сме на асимилација. Кај сите етноси проблемите се исти, сепак само Македонија не се грижи за својата дијаспора од околните земји. Сите други земји целосно ги финансираат своите малцински заедници и со тоа го фаворизираат својот етнос – вели Душан Јаневски. Јаневски исто така посочува дека македонските малцинства се оставени сами на себе и осудени на исчезнување. Нашиот број забрзано се намалува од попис до попис, а асимилираните ни стануваат непријатели на нас што сакаме да се кажуваме како Македонци – вели Јаневски. За оваа проблематика Игор Аврамовски Александров, еден од претставниците на македонската православна заедница во Австралија, вели дека македонските малцинства имаат посебна можност да придонесат за подобрување на односите меѓу македонскиот народ и историски антагонистичките православни соседи. Според Александров, со нив, од аспект на обичниот народ, имаме многу повеќе заеднички вредности и интереси одошто разлики. Но тоа мора да се прави преку поширока консултација со македонски активисти низ целиот свет за да има плод, барем колку да не поткопуваат поради недоразбирања. Така ќе се намали и проблемот со Македонците што се асимилираат во соседните нации и притоа стануваат антимакедонци – вели Игор Аврамовски Александров.

Д. Ст.

КУЛТУРЕН НАСТАН ЗА РАНОТО ТВОРЕШТВО НА СТЕРЈО СПАСЕ НА УЧЕНИЦИ ОД КОРЧА И ПУСТЕЦ ВО МУЗЕЈОТ ВО ГЛОБОЧАНИ

Во музејот во село Глобочани, Мала Преспа се одржа настан за почит посветен на Стерјо Спасе, познат албански писател со македонско потекло. Ученици од улиштата „Раќи Ќиринџи“ и „Темистокли Гермеџи“ од Корча, во соработка со училиштето „Трајан Ѓорѓиевски и Митре Колефски“ од Пустец, ја организираа оваа значајна активност инспирирана од мотивите на раното творештво на писателот Стерјо Спасе. Тие го донесоа патувањето на писателот во неизвесноста на егзистенцијалните прашања на неговиот познат роман „Зошто?“. Идејата и реализацијата е на наставниците Резар Начо, Герти Далто и Енеида Брати од Корча и нивни колеги од Пустец. Оваа активност беше поддржана од претседателката

на советот на округот на Корча, Ана Веруши и градоначалникот на општина Пустец, Пали Колефски.

По кусиот документарен филм посветен на детството и младите години на писателот минати во Преспа и драматизацијата на делови од неговиот роман од страна на учениците, присутните ги поздравува Веруши, која настанот го нарече величенствен, доследен на големото име на Стерјо Спасе. На настанот присуствуваше и неговиот син Илинден Спасе исто така писател, кој ги поздравува присутните и топло им се заблагодари. Стерјо Спасе е роден во село Глобочени, на 14 август 1914 година додека починал на 13 септември 1989 година во Тирана. Стерјо Спасе живееше како Македонец, со дела вткаени во современата албанска литература. Тој е еден од најзначајните претставници во современата албанска литература. Истовремено е еден од најуспешните писатели во Албанија од македонско потекло. Во 1935 година во Корча го издава својот прв роман "Од живот во живот – зошто". Во романот наречен едноставно "Зошто" ремек-дело на неговото творештво, тој ја опишува историјата на млад интелектуалец, кој се вратил во своето родно село по завршување на обуката и за судирот со традиционалното, кој го води до самоубиство. Старото руинирано училиште каде што учел и самиот тој сега е музеј кој го носи неговото име. Од свеченото отворање во март годинава музејот "Стерјо Спасе" пополека но сигурно станува центар на многу културни збиднувања а го посетуваат и голем број туристи.

ЌЕ СЕ РЕХАБИЛИТИРА ПАТОТ ДО ЦРКВАТА НА ОСТРОВОТ МАЛ ГРАД, ЌЕ СЕ САНИРА ПЛОШТАДОТ ВО СЕЛО ГЛОБОЧАНИ И ПАТОТ ДО МУЗЕЈОТ НА СПАСЕ

Во просториите на општина Пустец потпишан е договор меѓу четворица партнери за почеток на проектот „Smart4You2“, што е поддржан од ИПА2. Според градоначалникот на Пустец, Пали Колефски, освен него потпис ставиле претставници на општина Битола и музејскиот центар од овој град, како и Регионалната дирекција за културно наследство од Корча. Проектот кај нас опфаќа рехабилитација на патеката до црквата „Света Богородица“ на островот Мал Град, кај Пустец, санација на плоштадот во центарот на селото Глобочани, како и поврзувачкиот пат со музејската куќа на нашиот познат писател Стерјо Спасе. За оваа цел предвидени се средства од околу 100 илјади евра, изјави Колефски. Според него проектот е дел и последна фаза од проектите Smart_Cul_Tour, кофинансирани од ЕУ во рамки на вториот повик од ИПА програмата за прекугранична соработка помеѓу Република Македонија и Република Албанија, 2014-2020 година. Овој проект има за цел да ја зголеми туристичката понуда и одржливиот развој за локалната заедница и прекуграничниот регион Преспа. По изградбата на музејот во Глобочани веќе имаме зголемен интерес за негова посета од страна на туристи, не само од Македонија и од Албанија туку и пошироко. Тој е првиот музеј во регионот кој даде дополнителна вредност на ова прекрасно подрачје, посочува Колефски. Музејот на Стерјо Спасе, познат албански писател со македонско потекло, родум од малопреспанското село Глобочани беше пуштен на крајот на месец март годинава. Тоа е поранешно училиште каде што и тој самиот учел. Стерјо Спасе, роден е во 1914 а починал во Тирана, 1989 година. Тој е познат писател со македонско потекло и е еден од основоположниците и најзначајните претставници на современата албанска литература. Познат е и како антологичар, преведувач, учебникар и собирач на македонски народни умотворби во Мала Преспа. Во август 2014 година, во рамки на одбележувањето на 100-годишната од раѓањето на Спасе во Глобочани беше поставена неговата биста. Пред три години тогашниот албанскиот претседател Илир Мета, постхумно го одликува со признанието „Витез на редот на знамето“. Тогаш Мета рече дека неговиот познат роман „Зошто“ го најавил создавањето на современа литература во Албанија, додавајќи дека Стерјо Спасе е значајна личност не само во Албанија туку на Балканот и Европа.

ВО ТИРАНА СЕ ОДРЖА ПРЕДАВАЊЕ НА ТЕМАТА „МАЛЦИНСТВАТА И КУЛТУРНАТА РАЗЛИЧНОСТ ВО ТИРАНА“

Во Салата на библиотеката на Академијата за албаношки студии, се одржа предавање „Малцинствата и културната различност во Тирана“ го одржа д-р. Ервин Качиу од Институтот за културна антропологија и уметнички студии. Ова предавање е продолжение на Едукативната програма за културното наследство на Тирана и неговата околина што Општина Тирана, Дирекцијата за култура и културно наследство, ја организираше во текот на 2022 година во соработка со АСА. Во ова предавање беа елаборирани некои основни поими кои помагаат за подобро разбирање на малцинствата, фокусирајќи се на описот на малцинствата кои живеат во Тирана и нивната рефлексивност на социјалната и културната различност. Тирана е метропола во постојан развој и трансформација поради миграцијата, имиграцијата и социјалната мобилност низ постсоцијализмот. Социјалната морфологија на Тирана е сложена затоа што се состои од хетерогена популација каде што е проектирана секоја можна застапеност на општествените групи кои живеат во Албанија, кои се расплетуваат и бараат да се афирмираат во оваа социјална средина. Покрај

етничките малцинства законски признати како национални малцинства, во моментот има околу 144 националности, со привремен или постојан престој во Албанија кои ја умножуваат културната разновидност на Тирана. Предавањето се одвиваше во интерактивна форма со матурантите „Синан Тафај“ кои беа присутни. По предавањето имаше посета на Археолошкиот музеј со целосен објаснувачки водич на овој музеј, Гема Краја.

Е-КОНСУЛАТ НОВ ПОЛЕСЕН ПРИСТАП ДО КОНЗУЛАРНИТЕ УСЛУГИ ВО СТРАНСТВО

Министерот за надворешни работи, Бујар Османи ја презентираше првата фаза на проектот Е-КОНЗУЛАТ, дигитализирана платформа на конзуларните услуги, со кој значајно се поедноставува процесот на добивање на одреден документ и зголемува ефикасноста на дипломатско-конзуларните претставништва со странство. „Проектот се подготвува подолго време и произлегува од поплаките, коментарите и сугестиите на нашите државјани во странство и дијаспората. Преку него се овозможува далеку полесен пристап до конзуларните услуги: од барањето за одредена конзуларна услуга, па се до издавањето на документот – се внесува јасна временска и системска предвидливост и се штедат средства“ нагласи Османи. “Наместо да доаѓаат до нашите дипломатско- конзуларни претставништва и да ги поднесуваат апликациите, сега тоа ќе можат да го сторат преку интернет, преку своите мобилни телефони, а за некои од побараните документи, многу наскоро ќе можат и да ги добијат по пошта назад, со што би се скратиле дури две патувања до нашите претставништва”, додаде Министерот.

Целиот процес ќе се одвива електронски, вклучително и добивањето на термин и плаќањето на конзуларната услуга, а меѓу услугите на Е-КОНЗУЛАТ се аплицирање за нов пасош, за патен лист, добивање потврда за државјански статус, потврда од казнена или кривична евиденција, изводи од матични книги, потврда за иста личност, спроводница, уверение за слободна брачна состојба, но и термин за други конзуларни услуги во нашите дипломатско-конзуларни претставништва. Османи појасни дека со ова почнува првата фаза на проектот и дека истиот ќе се надградува во наредниот период со дополнителни услуги. Проектот е од директна полза на нашите граѓани и дијаспората во странство.

ИМПРЕСУМ:

Издавач: Македонско друштво “Илинден”-Тирана
 Главен и одговорен уредник: Никола ЃУРЃАЈ
 Лектура: Естела КАРАМЕШИНОСКА
 Компјутерска обработка: Анита МИЛЕВСКА
 Печати: Печатница Абази - Тирана
 Фотографии: Редакција на Македонски весник “Илинден” и Македонско друштво “Илинден”-Тирана
 Адреса: Rruga “Mihal Grameno” Nr. 167, Tirana, Albania
 Телефон: +355 69240 1778
 E-mail: drustvo.ilinden.tirana@live.com
 www.ilinden-tirana.com
 www.vesnik-ilinden.com

© Македонски весник “Илинден” - Сите права се задржани. Не е дозволено копирање, умножување или понатамошна репродукција или дистрибуција на делови или на целото издание во печатени или електронски медиуми без претходно добиено одобрение од издавачот.

Мало Острени (Малестрени) областа Голо Брдо